

Õiguskantsler

Teie 8.10.2012 nr

Õiguskantsler 13.11.2012 nr 6-1/121461/1205161

Vastus pöördumisele Riigilõiv viivisenõudelt

Austatud

Pöördusite minu poole ja tõstasite küsimuse kohtus nn kõrvalnõudena viivisenõude esitamisel nõutava riigilõivu tasumisest. Teisisõnu küsisite, kas tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) § 133 lõikes 2 sätestatu („[---] kõrvalnõude hagihinna arvutamisel liidetakse hagi esitamise seisuga arvestatud viivise summale summa, mis vastab ühe aasta eest arvestatud viivise summale“) ei ületa riigilõivuseaduse põhimõtet, et riigilõiv peaks katma üksnes nn lõivustatud toimingu kulu.¹ Ühtlasi märkisite, et saatsite sama küsimuse ka Justiitsministeeriumile.

Kuna ma ei pea õigeks dubleerida konkreetse teemaga mõne teise tegeleva asutuse tegevust, pöördusin järelepärimisega Justiitsministeeriumi poole. Soovisin teada, kas, mida ja millal ministeerium Teie küsimustele vastas. Saadud vastusest nähtub, et Justiitsministeerium vastas Teile e-kirjaga 29.10.2012 ning selgitas põhjusi, miks arvutatakse hagihind põhinõude ja kõrvalnõuete järgi ning millest on lähtunud riigilõivu suuruse kehtestamisel.

Nii nagu selgitas oma vastuses Justiitsministeerium, olen ka mina varasemalt² väljendanud seisukohta, et kohtusse pöördumisel nõutaval riigilõivul on lisaks nn kulupõhisusele ka täiendav kaalutus ja eesmärk. Selleks on menetlusökoonomia, mis peaks tagama sujuva ja tõrgeteta

¹ Riigilõivuseadus § 3. Lõivustatud toiming

Riigilõiv kehtestatakse avalduse, kaebuse või taotluse läbivaatamise, haldusakti andmise, dokumendi väljastamise või muu toimingu eest, mille riigilõivu võtja teeb riigilõivu tasuja taotlusel seaduses sätestatud tingimustel ja korras ning millega riigilõivu tasuja saab teatava õiguse, asja või muu hüve ning mille eest tuleb tasuda riigilõivu seaduses ette nähtud juhul ning käesolevas seaduses sätestatud määras.

§ 4. Riigilõivumäär

(1) Riigilõivumäär kehtestatakse lähtuvalt toimingu tegemisega kaasnevatest kuludest (kulupõhimõte).

(2) Toimingu eesmärgist, sellest saadavast hüvest ja kaalukast avalikust huvist, eelkõige sotsiaal- ja majanduspoliitilistest kaalutlustest lähtuvalt võib riigilõivumäära kehtestada kulupõhimõttest erinevalt.

² Huvi korral võite tutvuda minu 2011. a [ettekandega Riigikogule kõrgete riigilõivude teemal](#). Riigilõivu eesmärkidest on juttu ettekande punktides 21-37.

kohtuasja põhiküsimuse lahendamise ning seetõttu on riigilõiv suunatud ka sellele, et kohtusse pöörduja kaaluks enne kohtusse pöördumist põhjalikult põhi- ja kõrvalnõuete olemust, tõelisust, olulisust jm. Samuti peaks see kaasa aitama ka pahatlike või kergekäeliste pöördumiste ärahoidmisele, mis võivad põhjendamatult kahjustada lisaks kohtu tööle ka vaidluse teist poolt. Sellest tulenevalt sisaldub konkreetse riigilõivu suuruses lisaks nn kohtuasja lahendamise kulule teatud hinnanguline täiendav summa.

Teisalt olen alati rõhutanud, et olenemata riigilõivu eesmärkidest või ka arvutuse aluseks olevatest põhimõtetest või metoodikast taandub põhiküsimus siiski riigilõivu suurusele. Kuna riigilõiv võib üksnes kohtusse pöördumise õigust mõistlikult piirata, mitte aga seda võimatuks teha (kui see on nii suur, et isik ei suuda seda tasuda ja loobub üldse oma õiguste kaitsest), siis peaks riigilõivu suurus olema minimaalselt vajalik eesmärgi saavutamiseks.

Tutvusin Teile 29.10.2012 saadetud Justiitsministeeriumi seisukohtadega, milles selgitatakse alates 01.07.2013 jõustunud TsMS § 133 lg 2 eesmärgi ning ilmestatakse konkreetse näite varal, et olenemata TsMS § 133 lg 2 uuest sisust on tasumisele kuuluv riigilõiv ikkagi väiksem kui enne nimetatud kuupäeva kehtinud normide alusel arvatud riigilõiv.

Nõustun Justiitsministeeriumi seisukohtadega **ning leian, et Teie avalduse asjaoludest tulenevalt ei saa väita, et TsMS § 133 lg 2 oleks Eesti Vabariigi põhiseadusega vastuolus**. Seetõttu ei pea ma käesoleval hetkel omapoolset täiendavat analüüsi põhjendatuks, vaid lõpetan antud küsimuse edasise uurimise. See ei tähenda siiski seda, et minu seisukoht on igal juhul lõplik, vaid pean võimalikuks, et mõnel muul juhul, kui konkreetse juhtumi asjaoludest tulenevalt on TsMS § 133 lg 2 alusel arvatud riigilõiv ülemäära kõrge, on ka minu põhjalikum uurimine vajalik.

Lõpetuseks soovin Teid siiski tänada minu poole pöördumise ja küsimuse tõstatamise eest. Kuna kohtusse pöördumise ja riigilõivudega seonduv teema on olnud pikka aega minu erilise tähelepanu all, väärtustan kõrgelt igat pöördumist, mis viitab võimalikule probleemile. Hoian kindlasti ka edaspidi silma peal kohtusse pöördumise erinevatel küsimustel, sh riigilõivudega seonduvatel.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Indrek Teder

Koopia: Justiitsministeerium (info@just.ee)